

KS. ADAM MICHALSKI

DUSZPASTERSTWO GŁUCHYCH W POLSCE U PROGU WIELKIEGO JUBILEUSZU 2000

(Komunikat)

Niemal na całym świecie widoczny jest wysiłek różnych instytucji państwowych, które zmierzają do rehabilitacji ludzi defektywnych, w tym także głuchych. Kościół podjął ich rehabilitację pod względem religijnym. Przez swoją pracę dąży do pełnego ich dowartościowania, a także wzbogaca ich osobowość i przygotowuje do świadomego życia religijnego.

Duszpasterstwo inwalidów słuchu dowartościowuje również głuchych w oczach ludzi słyszących. Pracuje nie tylko dla samych podopiecznych, ale wpływa swoją działalnością na całe społeczeństwo, by uwrażliwić je na duchowe i materialne potrzeby ludzi dotkniętych kalectwem. Dzięki istnieniu duszpasterstwa głuchych spora liczba ludzi pozbawionych słuchu czuje się mocno związana z Kościołem. W nim widzi rzecznika praw moralnych oraz praw głuchych w świecie ludzi pełnosprawnych. W Polsce troską duszpasterską objęte jest środowisko głuchych i niedosłyszących, liczące około 70 tysięcy osób.

Po upadku systemu totalitarnego Polska znalazła się w nowej rzeczywistości politycznej, społecznej, gospodarczej i religijnej. Nowa sytuacja sprawiła, że Kościół w Polsce zmienił niektóre dotychczasowe formy duszpasterskiego oddziaływania. Wprowadzanie w życie nowych form duszpasterstwa, przy równoczesnym zachowywaniu sprawdzonych, dobrych, wypracowanych form i tradycji, wymaga od wiernych szerszego i bardziej dojrzałego spojrzenia na duszpasterstwo oddziaływanie Kościoła.

Również pewne zmiany i przeobrażenia dotyczą duszpasterstwa głuchych. Za najistotniejszą zmianę uznać trzeba wprowadzenie katechizacji do szkół i zakładów dla dzieci oraz młodzieży głuchej oraz niedosłyszącej. W związku z tym zaistniała potrzeba przygotowania i wprowadzenia konkretnego programu i planu nauczania, jednolitego dla wszystkich diecezji w Polsce. Sprawą katechizacji dzieci i młodzieży zajęła się specjalnie do tego celu powołana Komisja Katechetyczna, działająca przy Krajowej Centrali Duszpasterstwa Głuchych. Zadaniem tej komisji było opracowanie programu nauczania dla szkół podstawowych i średnich. Obecnie opracowywane są konspekty katechez dla dzieci i młodzieży głuchej.

Wolność słowa i publikacji przyczyniła się do wydawania drukiem nie tylko gazetek parafialnych, ale również gazetek dla głuchych. Zawierają one informacje z życia Kościoła, artykuły o tematyce religijnej, bieżące informacje dotyczące różnych form działalności duszpasterskiej na rzecz głuchych. Spośród wydawanych w Polsce gazetek dla głuchych wyróżnia się „Bratnia Dłoń”, którą redagują klerycy Seminarium Duchownego w Częstochowie.

Po latach stagnacji została wznowiona Ogólnopolska Pielgrzymka Głuchych na Jasną Górę, przyjęta z aprobatą przez głuchych całej Polski. Pielgrzymka taka dostarcza, oprócz przeżyć religijnych, wielu wrażeń natury osobistej – pozwala na wymianę myśli, stwarza możliwość spotkania, wzajemnego umocnienia i podniesienia się na duchu, rozmów na różne tematy, nawiązywania znajomości, integracji środowiska głuchych. Co roku też w miesiącach wakacyjnych na Górze Świętej Anny odbywają się rekolekcje i dni skupienia dla głuchych, połączone z naukami przygotowującymi do przyjęcia sakramentu małżeństwa.

W 1992 r. nastąpił nowy podział administracyjny Kościoła w Polsce. Powstały nowe diecezje, a przed Krajową Centralą Duszpasterstwa Głuchych pojawiło się zadanie zorganizowania w tych diecezjach duszpasterstwa. Każdy biskup diecezjalny mianował diecezjalnego duszpasterza głuchych. Obecnie do jego zadań i obowiązków należą: koordynowanie działań duszpasterskich w ośrodkach dla głuchych; dostarczanie lub informowanie duszpasterzy terenowych o istniejących lub nowych pomocach duszpasterskich i katechetycznych dla głuchych; organizowanie diecezjalnych lub międzydiecezjalnych pielgrzymek, rekolekcji, dni skupienia; wizytowanie ośrodków i duszpasterzy głuchych; współpraca z duszpasterzami innych diecezji; współdziałanie z organizacjami działającymi na rzecz głuchych, takimi jak: Polski Związek Głuchych (PZG); udział w corocznym zjeździe duszpasterzy i katechetów osób głuchych w Katowicach.

W roku 1992 powołano Komisję ds. Współpracy Duszpasterstwa Głuchych z Zarządem Głównym PZG. Cel i zakres działalności komisji obejmuje między innymi inicjowanie i wspieranie działań Polskiego Związku Głuchych na rzecz duszpasterstwa inwalidów słuchu, reprezentowanie na spotkaniach władz związku i przedstawicieli duszpasterstwa głuchych interesów całego środowiska inwalidów słuchu, z uwzględnieniem potrzeb duchowych, społecznych i bytowych; nawiązanie w duchu ekumenizmu współpracy z innymi wyznaniem chrześcijańskimi skupiającymi głuchych.

Dzięki wydatnej pomocy merytorycznej specjalistów w dziedzinie języka migowego został przygotowany do druku *Religijno-liturgiczny słownik znaków migowych*. Opracowane znaki migowe są zunifikowane i będą obowiązywać w całej Polsce.

Ważną sprawą jest kształcenie przyszłych duszpasterzy dla ludzi głuchych. Dlatego w seminariach duchownych utworzone zostały koła zainteresowań skupiające kleryków, którzy w przyszłości pragną dodatkowo pracować wśród głuchych. W porozumieniu z Kołami Terenowymi PZG klerycy uczęszczają na kursy języka migowego, które kończą się państwowym egzaminem różnych stopni. Dodatkowo w seminarium uczą się znaków religijnych języka migowego. Po przyjęciu święceń kapłańskich zostaną kierowani do pracy w parafiach, będącymi ośrodkami duszpasterstwa głuchych.

Duszpasterstwo niesłyszących nie ogranicza się tylko do posługi duchowej wśród głuchych, ale spieszy im z pomocą również w pokonywaniu codziennych trudności. W 1995 r. powołano do życia Instytut Multimedia 2000 przy Diakonii Audio-Video Fundacji Pomocy Inwalidom Słuchu w Warszawie. Zadaniem instytutu jest upowszechnianie wiedzy i organizowanie kursów szkoleniowych, (w tym szeroko dostępnych kursów korespondencyjnych), zwłaszcza w dziedzinie najnowocześniejszych środków przekazu oraz ich zastosowania w pracy zawodowej i życiu codziennym. Kursy te prowadzą specjaliści z kraju i z zagranicy.

cy. Służą one przygotowaniu do pracy w nowym zawodzie, z uwzględnieniem zwłaszcza potrzeb osób o ograniczonej sprawności.

W środkach masowego przekazu, m.in. telewizji, niektóre audycje, w tym również programy o tematyce religijnej, tłumaczone są na język migowy.

Z inicjatywy duszpasterzy w niektórych miastach w Polsce w instytucjach państwowych (urzędach, bankach) zostały zatrudnione osoby znające język migowy. Służą one pomocą ludziom niesłyszącym w załatwianiu spraw urzędowych.

Każda diecezja w Polsce na przestrzeni minionych lat wypracowała sobie własny model duszpasterstwa niesłyszących, który stale udoskonala, szuka nowych rozwiązań i pomysłów oraz jak najlepszych środków, aby dotrzeć z Ewangelią do ludzi żyjących w świecie ustawicznej ciszy.

Raz w roku duszpasterze głuchych oraz katecheci z całej Polski spotykają się w Katowicach, by omówić bieżące sprawy, podzielić się doświadczeniem, podjąć inicjatywy oraz ustalić wspólny program duszpasterskiego oddziaływania w środowiskach ludzi niesłyszących.

Obecnie istnieje możliwość podjęcia przez duchownych studiów z zakresu surdopedagogiki na uczelniach państwowych. Nawiązano również współpracę z pracownikami naukowymi wyższych uczelni, którzy służą pomocą merytoryczną i swoim doświadczeniem duszpasterzom i katechetom, aby lepiej poznali potrzeby osób głuchych, jak również możliwości ich rehabilitacji.

Przemiany polityczno-społeczne niosą z sobą nowe sprawy i problemy. Można obecnie zauważyć rozszerzający się konsumpcyjny styl życia, udzielający się również osobom pozbawionym słuchu. W imię złe pojętej demokracji i wolności wielu głuchych w poszukiwaniu czegoś nowego, atrakcyjnego lub innego stylu życia ucieka do sekt. Wielu cechuje obojętność religijna. Środowisko ludzi głuchych nie jest wolne również od współczesnych zagrożeń, takich jak narkomania, alkoholizm, nikotynizm, AIDS. Jak wynika z przeprowadzonej ankiety w środowisku głuchych, przyczyną tego stanu jest głównie chęć dorównania pod każdym względem i za wszelką cenę ludziom słyszącym.

Przed duszpasterstwem głuchych w Polsce pojawiły się nowe zadania i obowiązki. Krajowa Centrala Duszpasterstwa Głuchych wspólnie z Zarządem Głównym PZG ustaliła wspólny program działania dla środowiska głuchych, uwzględniający większe zaangażowanie i współpracę duszpasterzy ludzi głuchych z oddziałami PZG. Ta współpraca i zaangażowanie ma się przejawiać w inicjowaniu pogadanek i spotkań religijno-wychowawczych, organizowaniu spotkań z młodzieżą, poświęconych omawianiu zagrożeń związanych z alkoholizmem, narkomanią, moralnością osobistą. Spotkania i prelekcje będą prowadzone przez specjalistów w tych dziedzinach. Dąży się również do zainteresowania zarówno niesłyszącej młodzieży, jak i dorosłych inwalidów słuchu działalnością organizacji harcerskich, kręgów duszpasterstwa ludzi niepełnosprawnych i „Apostolstwa Niesłyszących”. Wzorem lat minionych zmierza się także do organizowania integracyjnych kolonii i obozów wypoczynkowych dla dzieci i młodzieży głuchej z rodzin najuboższych.

W obecnej sytuacji w duchu szeroko rozumianego ekumenizmu ważną rolę odgrywają kontakty z innymi Kościołami, a szczególnie z Kościołem ewangelicko-augsburskim. Stwarzają one możliwość wspólnego organizowania niektórych akcji duszpasterskich i wymiany doświadczeń w zakresie duszpasterstwa głuchych. Korzysta się również z niektórych doświadczeń krajów zachodnich i w miarę możliwości przystosowuje się te doświadczenia do naszych warunków.

Wszelka działalność duszpasterska podejmowana w obecnej sytuacji przez Krajową Centralę Duszpasterstwa Głuchych przy współpracy z innymi organizacjami ma na celu przede wszystkim pogłębienie wiary, podniesienie poziomu moralności i wiedzy religijnej w środowisku ludzi niesłyszących, a także niesienie im pomocy w pokonywaniu trudności dnia codziennego.